

LA TRAVIATA OPERASININ DÖNEMSEL ÖNEMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

An Evaluation on the Periodic Importance of the Opera *La Traviata*

Canan ZENGİN¹

Öz

Tarihte, toplumlarda ekonomik temelde oluşan her dönüm noktası, sosyal olgularda ve sanatta abartılı yansımalar oluşturmuştur. Yaratıcılık her zaman yenilenen koşulları evirerek ilerler ve hiçbir yaratım sürecinin salt kişisel olmadığı söylenebilir.

Bu çalışmada, Verdi'nin bestelemiş olduğu, ilk kez 1853 yılında sahnelenmiş olan *La Traviata* operası, literatür tarama yöntemiyle incelenerek, opera sanat dalının içerdiği müzik, edebiyat, görsel sanatlar gibi öğelerin alan zenginliği sağlamasının katkısıyla, sanatsal yaratımların toplumun tarihsel ve ekonomik süreçleri ile etkileşimi bakımından oldukça duyarlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Operada Romantizm, Operada Gerçekçilik, Verdi, Kamelyalı Kadın, Bel canto.

Abstract

In history, every turning point in societies based on the economic basis has created exaggerated reflections in social phenomena and art. Creativity always progresses by evolving the renewed conditions, and it can be said that no creative process is purely personal.

In this study, the opera *La Traviata*, composed by Verdi and first performed in 1853, was examined by literature scanning method and it was concluded that the branch of opera art is highly sensitive in terms of the interaction of artistic creations with the historical and economic processes of society, with the contribution of providing a wealth of space for elements such as music, literature and visual arts that it contains.

Keywords: Romanticism in Opera, Realism in Opera, Verdi, The Lady of the Camellias, Bel canto.

¹ Öğr. Gör. Canan Zengin, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, canan_zen@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0294-0701.

GİRİŞ

18. yüzyıl sonlarında Fransız ihtilalinin gerçekleşmesi, sanatta ve edebiyatta estetik arayış noktalarının soyut kavramlardan toplumsal gerçekliğe evrilmesine yol açmıştır. 18. yüzyıl sanatta ve edebiyatta eserlerin yaratım sürecinde sanatçının, ruhsallığı ve ilhamı başka bir boyutta değil de gündelik yaşamın ritüellerinde bulduğu, kusur olgusunun değer kazandığı, görsel sanatlarda kitsch türünün ilk kez ortaya çıktığı zamanlardır. Bu gelişimler sanatta Romantizm ve Gerçekçilik akımlarının dinamizmini etkilemiştir.

Romantizmde aşk, doğa, özgürlük, bireysellik, duygusallık temaları ön planda olmuştur. Müziksel olarak Romantizmde, melodinin önemsenişinin arttığı, öznellik temelinde ritm anlayışının yükseldiği söylenebilir. 19. yüzyılın ikinci yarısında Romantizm gelişimini yeni boyutlarda sürdürmüştür. Fransız ihtilali etkisiyle, ince işçiliğin önemini yitirip kitsch olgusunun ortaya çıktığı o zamanlarda, düzeyli olanı yaratma eğilimi özelliğiyle Geç Romantizmin, Romantizmin yeniden toparlanarak yeni boyutlar kazanması dönemi olduğu söylenebilir. Buna ek olarak toplumsal gelişmelerin etkisiyle, 'bireyin düş dolu dünyası' fikrine karşıt, Gerçekçilik akımı gibi başka akımlar da sanatsal oluşumları etkilemiştir (Say,1997).

İlk sahnelenişinden bu yana birçok sanat dalında birçok esere ilham kaynağı olan Verdi'nin *La Traviata* operası sanatsal dehasını hala korumaktadır. Fransız yazar Aleksandre Dumas Fils'in gerçekçi dramın ilk eserlerinden olan *Kamelyalı Kadın* isimli romanından (1848), Francesco Maria Piave tarafından uyarlanarak librettosu yazılan dört perdelik *La Traviata* operası, İtalyan Romantik büyük opera bestecisi Verdi'nin (1813-1901) gerçekçilik akımının operada ön adımı olma özelliği taşıyan büyük operalarından biridir. İlk kez 6 Mart 1853 yılında Venedik'te, Teatro La Fenice sahnesinde temsil edilmiştir.

YÖNTEM

Eserin dönemsel özelliği, bestecisi, yaratılış süreci, dönemsel etkileri, müziksel olarak dinleme, müzik yazılarını okuma, eserin metinsel ve dönemsel önemi üzerine, eserin konusunun alındığı roman ve opera tarihi alanında yazılmış kitaplar ile literatür taraması ve yorumlama yöntemleri ile inceleme yapıldığında, ilginç bulgular elde edilmektedir.

BULGULAR

Operada Romantizm ve Operada Gerçekçilik

18.yüzyılın sonlarındaki Lirik dramın devamı gibi görünse de dönemin toplumsal ve siyasal etkilerinin katkısıyla, orta sınıfın ekonomik gücünün artmasıyla, Romantizmde opera eserlerinde büyük opera stili ortaya çıkmış, eserlerde abartılı betimlemeler, büyük arya anlayışı belirmiştir. (Say, 1997) Verdi büyük opera stilinde eserler vermiştir. Bu stildeki opera eserlerinde, müzikte denge dinamizminde daha geniş bir yelpazenin kullanıldığı, melodiye önem ve ağırlık verildiği, temalarda ve yaratımda özgür bir öznellik, özgürlük ve bireysellik çapında, düşselliğin ve duygulanımların tema olarak kullanılmasında artış olduğu görülmektedir.

19.yüzyılda, Sanayi Devrimi ile toplumsal gelişimler, bilimsel gelişimleri, yeni buluşları, eğitimin yaygınlaşmasını, pozitif felsefenin öne çıkmasını getirmiş, bunlar güzel sanatlar alanında Romantizmden sıyrılmaya ve Gerçekçilik akımının ortaya çıkmasına yol açmıştır. (Şatır,1998) Hayal gücü yerine gerçek, subjektiflik yerine objektiflik, gerçekçilik akımının öngördüğü ana prensipler olmuştur (Şatır, 1998).

Gerçekçilik akımının operada ilk eserleri arasında, İtalya’da *Cavalliera Rusticana*-Mascagni (1890), *Pagliacci*-Leoncavallo (1892), Fransa’da *Carmen*-Bizet (1875) sayılabilir. (Şatır,1998) Operada gerçekçiliğin habercisi olan eserlerin de Verdi’nin *La Traviata* operası (1853) ve Louisa Miller operası (1849) olduğu söylenebilir (Şatır,1998).

Gerçekçilik akımında, opera eserlerinde, dramın yoğunluğu, duyguların, temaların ve karakterlerin gerçekliğiyle ortaya koyuluşu, müzikte orkestranın dramatizasyona katkısının da ötesinde, folklorik motiflerin, dans müziğinin kullanılışı, kostümlerde güncellik özellikleri, sayılabilecek unsurlar arasındadır (Şatır, 1998).

Verdi’nin Sanatı

19. yüzyılda İtalyan büyük opera bestecisi Giuseppe Verdi, yaşamını opera bestelemeye adanmış, yapıtlarındaki bağımsızlık özelliği ve ulusalcılıktan yana tutumuyla yurtsever İtalyanların simgesi olmuş, sevilen bir bestecidir. Konularını Hugo, Shakespeare, Schiller gibi yazarlardan aldığı büyük opera yapıtları yazmıştır. Verdi Romantik bir opera yazarıdır. Olgunlaşma döneminde *Il Traviatore* ve *La Traviata* operalarını bestelemiş, karakter dramatizmi açısından zengin, şarkı operası niteliğinde, gerçekçi opera uygulamasının başlangıcı olabilen eserler vermiştir. Bu dönemde şiir ile müziği ustalıkla örmüştür. Verdi görüşlerini, ‘Şarkı tek başına gerçeği yansıtmaz, ama şarkının varlığı dramın malzemesi olarak insanın varlığını kanıtlar.’ (Say, 1997, s. 391) şeklinde ifade etmiştir. Verdi’nin *La Traviata* operasını bestelediği ikinci yaratış döneminin, sanatında, Geç Romantizm etkisiyle, hüznün, neşe, aşk gibi temaları, ses partasyonlarında bel canto türünü ustalıkla işleyerek, orkestrasyonda dramatizmi etkin kullanarak, üstün bir estetik değerle yücelttiği zamanlar olduğu söylenebilir (Say,1997).

Kamelyalı Kadın ve Aleksandre Dumas Fils

Kamelyalı Kadın, gerçekçilik akımının önemli bir eseri, hatta gerçekçi dramın ilk eserlerinden olan bir eserdir ve yazarı Aleksandre Dumas Fils (1824-1895) Fransa’da yaşamış bir oyun yazarıdır. Kamelyalı Kadın, yazarın genç yaşına rağmen ustalıkla, sade bir üslupla kaleme almış olduğu, konusunu toplumsal gerçekliklerden alan bir aşk romanıdır. Oyun olarak da dünya sahnelerine uzun zaman hâkim olmuş ve klasik repertuara girmiş, Türkiye’de Halk ve Tuluat Tiyatrosu’na geçmiştir ve sahnelenişi tüm dünyada sürmektedir. Sinema alanında da yansımaları geniştir. ‘*Kamelyalı Kadın* romanı, yoldan çıkmış ve kendini yalnızca eğlence hayatının gelip geçici mutluluğuna kaptırmış olan bir kadının, toplum psikolojisinin genellikle suçlama eğilimi karşısında, daha başka yönlerinin de olabileceğini ortaya koyan bir eser olmanın önemini taşıyordu.’ (Altar, 2000, s. 75). Bu romanda, paranın ikili ilişkilere etkisinin ve kadının toplumdaki yeri ve değerinin ele alınışı, ahlak anlayışına asimetrik bir yaklaşım katılmasıyla, görkemli fikirler elde edilmesini sağlamıştır. Bu sebeple olmalıdır ki Verdi, *La Traviata* Operası librettosu için konu olarak bu romanı temel almıştır.

La Traviata Operasının Nitelikleri

La Traviata, kelime olarak ‘asi olan’ anlamına gelmektedir. Müzik ve dramın ustalıkla bir kavuşumu olan, Dumas Fils’in Kamelyalı Kadın isimli romanı konu alınarak, librettosu Francesco Maria Piave tarafından yazılmış olan, dört perdelik *La Traviata* operasını yazarken Verdi, her ne kadar eseri romantizmi ile yoğurmuş olsa da, gerçekçilik akımının iyi-kötü dengesinde yaşamın karanlık yönlerinin olumlu yanları ve aydınlık yönlerinin gizlenmiş duygularını yansıtan, bir tür içsel savunma özelliği taşıyan renkleri ile hem şiir hem müzik bakımından estetik değeri yüksek bir eser ortaya koymuştur. *La Traviata* operasının ezgileri, samimi ve yakınsanmaya yatkın, neşe, hüznün ve pişmanlık

duygularının, görkemli bir içsellikle desteklendiği örgülere sahiptir. Şiirsellik librettoda ve müzikte iç içe bir iş birliği içerisinde. Duygunun yüceltilmesi özelliği ile eser Romantik olma özelliğini korumuş, konu bakımından ve karakter dramatizminin özellikleri bakımından gerçekçi opera anlayışına bir ön adım olma niteliği kazanmıştır (Şatır, 1998). Eserdeki psikolojik çatışmalardan doğan, duygusal kapsamı yüksek melodiler bel canto türünü geniş ölçüde belirtmekte etkili olmuştur (Altar, 2000). ‘Addio del passato’ eserin dördüncü perdesindeki, çok sevilen aryalardan biridir (Yener, 1992).

La Traviata operası ilk kez 1853 yılında Venedik’te sahnelendiğinde, Verdi eserin sahnelenişi için zamanın güncel kostümleri kullanılsın istemiş ancak opera evi, eserin eski zamanın kostümleri ile, anlatımda 1700’lü yıllar temel alınarak sahnelenmesini tercih etmiştir. Fakat bu, eserin yumuşak bir şekilde çıkış açmasına engel olmamıştır ve 1880 yılından sonraki temsillerde, anlatımda 19. yy. temel alınmıştır (Şatır, 1998). Ünlü eleştirciler G. Von Westerman ve K. Schumann, bu operayla ilgili olarak şu görüşü dile getirmişlerdir: “Romantik yaşantılar, bu operada, olduğu gibi müziğe dönüşmüştür; duygusal sahneler, melodileşmiştir. Kaldı ki Verdi’nin bu tür yaratış gücü, daha önceki operalarından çok, bu eserde kendini gösterir. Ruhsal derinliğe ve iç dünyaya yöneliş, yeni bir yaratış stiline ulaşma yolunda, ilk olarak bu eserde gerçekleşmiştir. *La Traviata* operasında orkestra büyük ölçüde geri plana alınmış, insan sesi ile ruhsal yaşantının yorumuna aracı olan bel canto türü, melodi çizgisi üstünde tamamen ön planı almış, müziğin karakterini ve duygusal kapsamını belirtmede tek başına etkili olmuştur.” (Altar, 2000, s. 76).

Eser bütün dünya opera evlerinin repertuvarlarında ölümsüz yerini almıştır. Türkiye’de ilk kez Ankara’da 1954 yılında temsil edilmiş ve opera repertuvarlarının vazgeçilmezi olmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çok çeşitli süreçlerden geçerken, sanatta estetik değerlere bağlı kalındığında, kusur olgusunun bile yücelik boyutuna eriştiği görülmektedir. *La Traviata* operası buna çok kıymetli bir örnektir. Büyük opera bestecisi Verdi’nin, yaşantısı ve eserleriyle, sanatçının, yaratım sürecinde fikirlerini ifade ederken, kişisel kaygılarını doğallığıyla kabul etmesinin ve ortaya koyma aşamasında dürüstlikle iz sürmesinin faydalı olduğunu, sanatseverlere hissettirmiş olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

Say, A. (1997). *Müzik tarihi*. İstanbul: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Dumas, A. (1959). *Kamelyalı kadın*. (Çev. Z. Güvemli). İstanbul: Güven Basım Yayınevi.

Altar, C. M. (2000). *Opera tarihi*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Şatır, S. (1998). *Operada gerçekçilik*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Yener, F. (1992). *100 opera*. İstanbul: Bateş Yayınları.

© Author(s) 2025. This work is distributed under <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>